

Голові разової спеціалізованої вченої
ради Харківського національного
університету імені В. Н. Каразіна
професору Володимиру Бульбі,
майдан Свободи 4, м. Харків, 61022

ВІДГУК

офіційного опонента, завідувача кафедри управління земельними ресурсами,
геодезії та кадастру Державного біотехнологічного університету,
доктора економічних наук, професора Кошкарди Ірини Віталіївни на
дисертацію Рибалка Костянтина Валерійовича «Механізми публічного
управління землями сільськогосподарського призначення» на здобуття
наукового ступеня доктора філософії з галузі знань 28 – «Публічне
управління та адміністрування» за спеціальністю 281 – «Публічне управління
та адміністрування»

Обґрунтування вибору теми дослідження.

З часу набуття Україною незалежності земельні відносини постійно перебувають у процесі трансформації, що спричиняє певні невизначеності та виклики. Реформування аграрного сектору, реформа місцевого самоврядування та територіальної організації влади тісно пов'язані із питанням земельних відносин, їх регулюванням та забезпеченням раціонального використання та охорони земель і особливо якщо мова йде про землі сільськогосподарського призначення.

Держава, як суб'єкт земельних відносин, має не лише регулювати, контролювати та планувати землекористування а й забезпечувати екологічну та продовольчу безпеку а також дотримуватися балансу інтересів громади, держави та окремих фізичних осіб.

На сьогоднішній день система управління землями сільськогосподарського призначення потребує модернізації оскільки територія України потерпає від наслідків російської агресії. Ефективність публічного управління земельними ресурсами в умовах воєнного стану та

нестабільності, спричиненої невизначеністю перемир'я має враховувати безпекові, економічні, екологічні та соціальні чинники. Виникає необхідність і в розробці пропозицій щодо післявоєнного відновлення України, які мають передбачати диференційований підхід до управління територіями з урахуванням їхнього правового статусу, ступеня ураження тощо.

З огляду на вищезазначене, дисертаційна робота Рибалка Костянтина Валерійовича «Механізми публічного управління землями сільськогосподарського призначення» є надзвичайно актуальною і практично значущою.

Загальна характеристика дисертаційної роботи.

Дисертаційна робота має класичну структуру і складається з анотацій українською та англійською мовами, вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків.

У вступі дисертації автором обґрунтовано актуальність теми дисертаційного дослідження; визначено стан наукової розробки досліджуваної проблеми; вказано на зв'язок дисертації з науковими програмами, планами, темами; визначено мету, завдання, об'єкт, предмет та гіпотезу дослідження; сформульовано наукову новизну отриманих результатів та їхнє практичне значення; вказано інформаційні джерела дослідження; обґрунтовано використані методи дослідження; визначено особистий внесок здобувача; надано інформацію щодо апробації результатів дослідження, кількості публікацій за темою дисертації; зазначено структуру дисертаційної роботи.

У першому розділі дисертації «Теоретико-методологічні засади публічного управління землями сільськогосподарського призначення в умовах трансформаційних викликів» було досліджено еволюцію наукових підходів до публічного управління землями сільськогосподарського призначення; проведено концептуалізацію механізмів публічного управління землями сільськогосподарського призначення в контексті економічних і

безпекових викликів; проаналізовано міжнародний досвід публічного управління землями сільськогосподарського призначення в умовах підвищених економічних і безпекових ризиків.

У другому розділі дисертації «Аналіз функціонування системи публічного управління землями сільськогосподарського призначення в Україні» було проведено аналіз інституційної архітектури та правових засад публічного управління землями сільськогосподарського призначення в умовах децентралізації та воєнного стану; виявлено проблеми координації діяльності органів публічної влади в управлінні землями сільськогосподарського призначення на різних рівнях; проаналізовано трансформації в інструментах публічного управління землями сільськогосподарського призначення.

У третьому розділі дисертації «Модернізація системи публічного управління землями сільськогосподарського призначення в контексті післявоєнного відновлення України» запропоновано адаптивну стратегію публічного управління землями сільськогосподарського призначення в умовах невизначеності перемир'я; представлено інтегровану систему моніторингу та оцінки стану земель сільськогосподарського призначення на основі геоінформаційних технологій та дистанційного зондування; визначено стратегічні напрями та механізми реінтеграції тимчасово окупованих та забруднених вибухонебезпечними предметами земель у системі сталого землекористування.

Обґрунтованість висновків, пропозицій, рекомендацій, винесених на захист положень наукової новизни не викликає жодних сумнівів.

Список використаних джерел налічує 208 найменувань, з яких 34% англійською мовою.

Зв'язок дисертації з науковими програмами, планами, темами, грантами.

Тема дисертаційної роботи пов'язана з науково-дослідною роботою

«Організаційно-правовий механізм модернізації публічного управління відповідно до стандартів «Good Governance» (№ 0120U105739), що виконувалась кафедрою права, національної безпеки та європейської інтеграції Навчально-наукового інституту «Інститут державного управління» Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна. Автором у співавторстві підготовлено один розділ остаточного звіту до науково-дослідної роботи.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації.

Ознайомлення з дисертацією дає підстави вважати, що представлена робота є завершеним дослідженням. Здобувач продемонстрував надзвичайно високий рівень освоєння теоретичного базису поставленого наукового завдання, володіння загальними та спеціальними методами дослідження в публічному управлінні та адмініструванні, праві й аграрній економіці, вміння обґрунтовувати прикладні та практичні підходи, прийоми та рішення щодо розв'язання проблемних питань дослідження. Публікація результатів дослідження у фахових виданнях, апробація на конференціях також є свідченням обґрунтованості і достовірності отриманих наукових результатів, висновків та пропозицій.

Дисертаційна робота характеризується вдалою структуризацією мети та завдань, коректною ідентифікацією предметно-об'єктної сфери, логічно послідовним викладенням матеріалів та результатів дослідження.

У дисертаційній роботі автором було використано такі методи наукового дослідження: системний підхід; діалектичний метод; інституційний підхід; історичний підхід; порівняльно-правовий аналіз; статистичний аналіз; структурно-функціональний аналіз; поєднання абстрактно-логічного методу з аналізом і синтезом; методи дедукції та індукції; геоінформаційний аналіз; метод моделювання.

Наукова обґрунтованість і достовірність результатів роботи

підтверджена також позитивними результатами їх апробації, які знайшли своє відображення в публікаціях у фахових наукових виданнях та матеріалах конференцій різних рівнів.

Наукова новизна одержаних результатів.

Наукова новизна одержаних результатів полягає у вирішенні актуальної науково-прикладної задачі з наукового обґрунтування комплексних науково-практичних рекомендацій до удосконалення механізмів публічного управління землями сільськогосподарського призначення в умовах трансформаційних воєнних і економічних викликів України.

У межах дисертаційної роботи обґрунтовано низку наукових концептуальних положень, висновків та узагальнень, які характеризуються важливим значенням для вітчизняної науки та можуть бути враховані при модернізації системи публічного управління землями сільськогосподарського призначення в період післявоєнного відновлення України.

Апробація дисертації та публікації.

Основні наукові положення та результати дисертаційного дослідження висвітлені у доповідях на міжнародних і всеукраїнських науково-практичних конференціях і конгресах. Зокрема, апробація проходила на міжнародних наукових конгресах: «Публічне управління XXI століття: нові виклики і трансформації в умовах війни» (м. Харків, 2024 р.); «Публічне управління XXI століття: особливості воєнного і післявоєнного періодів» (м. Харків, 2023 р.); «Публічне управління XXI століття: в умовах гібридних загроз» (м. Харків, 2022 р.); «Публічне управління XXI ст.: погляд у майбутнє» (м. Харків, 2021 р.). Також робота була апробована на Першій Міжнародній науково-практичній конференції «Сучасні підходи до реабілітації та реадаптації військовослужбовців, ветеранів та членів їх сімей» (м. Харків, 2024 р.) та науково-практичній конференції до 75-річного ювілею Г.І. Мостового «Публічне управління: український вимір» (м. Харків, 2022 р.).

Оформлення дисертації.

Дисертація оформлена згідно встановлених вимог, що висуваються до дисертаційних робіт відповідно до наказу Міністерства освіти і науки України від 12.01.2017 р. № 40 «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації».

Практичне значення результатів дисертаційного дослідження.

Сформульовані в дисертації положення, висновки та рекомендації мають практичне значення й адресну спрямованість, що підтверджують відповідні довідки про впровадження результатів дослідження. Вони, зокрема, враховані в роботі Головного управління Держгеокадастру у Харківській області, Сахновщинською селищною радою Берестинського району Харківської області та Роганською селищною військовою адміністрацією Харківського району Харківської області.

Дотримання академічної доброчесності.

Аналіз наукових публікацій, у яких висвітлені основні наукові результати дисертаційної роботи Рибалка К.В., не дає підстав фіксувати допущення автором порушень академічної доброчесності (академічного плагіату, самоплагіату, фабрикації, фальсифікації). В дисертаційній роботі є посилання на джерела інформації за кожним випадком використання тверджень, відомостей, ідей, розробок, статистичних даних. Представлена до захисту наукова робота відповідає нормам законодавства про авторське право і суміжні права; відображає бажання надати достовірну інформацію про результати власної наукової діяльності, застосовувані методики досліджень, джерела інформації.

Дискусійні положення та зауваження до змісту дисертації.

При загальній позитивній оцінці викладених в дисертації наукових положень, висновків та рекомендацій, слід відзначити певні дискусійні положення та зауваження, що полягають у наступному:

1. Своїм дослідженням автор доводить свою обізнаність у питанні використання основних нормативно-правових документів, що регулюють земельні відносини в Україні. Проте вважаємо за потрібне доповнити у таблиці 1.2. II етап еволюції концептуальних засад земельної політики Законами України: «Про землеустрій» та «Про державний контроль за використанням та охороною земель». Також у таблицю 2.2, до періоду 2001-2013 рр., варто додати Закон України «Про Державний земельний кадастр». Вказані документи сприятимуть поглибленню розуміння ситуації що характеризує даний етап розвитку земельних відносин.

2. Робота значно виграла б якщо автор включив до екологічних концепцій в публічному управлінні землями сільськогосподарського призначення (табл.1.5) Концепцію інклюзивного сталого зростання. Дана Концепція, хоча і не пов'язана напряду з екологічним аспектом землекористування, а певною мірою спрямована на економічне зростання проте вона, передбачає створення таких умов, за яких усі члени суспільства, незалежно від їхніх особливостей, можуть брати активну участь у всіх сферах життя та отримувати рівні можливості. Управління земельними ресурсами, раціональне використання та охорона земель в умовах децентралізації, воєнного стану та післявоєнного відновлення України передбачає активне залучення громадськості до різного роду обговорень на всіх рівнях що в цілому сприятиме розвитку країни і створюватиме тим самим безпечні умови проживання для кожного члена суспільства.

3. Вважаємо за доцільне включити на етапі розробки рекомендацій в алгоритм оцінки ефективності інструментів публічного управління землями сільськогосподарського призначення з урахуванням регіональної специфіки (Дод. II) PESTLE аналіз. Даний вид аналізу дозволить більш глибоше дослідити зовнішнє середовище і з огляду на тематику дослідження є більш доцільним для аналізу публічного управління землями сільськогосподарського призначення. Саме PESTLE аналіз дозволить

визначити та дослідити основні фактори (політичні, економічні, соціальні, технологічні, правові та екологічні) для прийняття управлінських рішень що сприятимуть раціональному використанню та охороні земель сільськогосподарського призначення.

4. Висновки до розділів роботи не в повній мірі відображають повний її зміст. Інформація надана досить узагальнено і не дає чіткої уяви про результат дослідження. Наприклад, у другому розділі (п.2.2) автор пропонує методичний підхід до оцінки ефективності інструментів публічного управління землями сільськогосподарського призначення в умовах воєнного через застосування багатовимірної матриці (таблиця И1 у Додатку И), яка інтегрує чотири ключові параметри: рівень управління, тип інструменту, безпековий статус території та цільову функцію проте у висновках автор не виклав дану позицію новизни конкретно. Висновки мають бути лаконічними і відображати суть проведеного дослідження.

5. Дещо порушеною є архітектоніка розділів дисертаційної роботи. Так, наприклад, підрозділ 2.1 викладено на 32 сторінках, а підрозділ 3.3 лише на 6 сторінках. Дисертаційна робота не позбавлена технічних помилок, також є таблиці великі за обсягом, які доцільно було б винести в додатки.

Проте, означені зауваження в цілому не впливають на результативність, завершеність та загальну позитивну оцінку виконаної дисертаційної роботи, а також не знижують наукової та практичної цінності отриманих результатів.

Загальні висновки.

Дисертаційна робота Рибалка Костянтина Валерійовича «Механізми публічного управління землями сільськогосподарського призначення» є завершеною, самостійно виконаною науковою працею, враховує нові теоретичні, методичні та практичні підходи до реалізації актуального наукового завдання щодо механізмів публічного управління землями сільськогосподарського призначення. Тему дисертації розкрито в повному

обсязі, вирішено поставлені завдання, реалізовано мету дослідження, представлено нові наукові результати, які мають як теоретичне значення, так і практичну цінність.

Враховуючи актуальність, наукову новизну, важливість одержаних автором наукових результатів, їх обґрунтованість і достовірність, а також практичну значимість сформульованих положень і висновків, дисертаційна робота Рибалка Костянтина Валерійовича «Механізми публічного управління землями сільськогосподарського призначення» відповідає вимогам «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» (постанова Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 р. № 44) та наказу Міністерства освіти і науки України від 12.01.2017 р. № 40 «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації», а її автор, Костянтин Валерійович, заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії з галузі знань 28 – «Публічне управління та адміністрування» за спеціальністю 281 – «Публічне управління та адміністрування».

**Офіційний опонент –
доктор економічних наук, професор,
завідувач кафедри управління
земельними ресурсами, геодезії
та кадастру Державного
біотехнологічного університету**

Ірина КОШКАЛДА

ПРОТОКОЛ
створення та перевірки кваліфікованого та удосконаленого електронного підпису

Дата та час: 11:31:17 11.07.2025

Назва файлу з підписом: Відгук опонента_Кошкалда.pdf.asice
Розмір файлу з підписом: 242.7 КБ

Перевірені файли:
Назва файлу без підпису: Відгук опонента_Кошкалда.pdf
Розмір файлу без підпису: 244.6 КБ

Результат перевірки підпису: Підпис створено та перевірено успішно. Цілісність даних підтверджено

Підписувач: КОШКАЛДА ІРИНА ВІТАЛІЇВНА
П.І.Б.: КОШКАЛДА ІРИНА ВІТАЛІЇВНА
Країна: Україна
РНОКПП: 2719414780
Організація (установа): ФІЗИЧНА ОСОБА
Час підпису (підтверджено кваліфікованою позначкою часу для підпису від Надавача): 11:31:17 11.07.2025
Сертифікат виданий: КНЕДП АЦСК АТ КБ "ПРИВАТБАНК"
Серійний номер: 5E984D526F82F38F040000001B49D501C9107606
Алгоритм підпису: ДСТУ 4145
Тип підпису: Удосконалений
Тип контейнера: Підпис та дані в архіві (розширений) (ASiC-E)
Формат підпису: З повними даними для перевірки (XAdES-B-LT)
Сертифікат: Кваліфікований

Версія від: 2025.02.05 13:00

Голові разової спеціалізованої вченої
ради Харківського національного
університету імені В. Н. Каразіна
професору Володимиру БУЛЬБІ,
майдан Свободи 4, м. Харків, 61022

Рецензія

офіційного рецензента, доцента кафедри права, національної безпеки та європейської інтеграції Навчально-наукового інституту «Інститут державного управління» Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна
Мелякова Антона Володимировича на дисертацію Рибалка Костянтина Валерійовича «Механізми публічного управління землями сільськогосподарського призначення» на здобуття наукового ступеня доктора філософії з галузі знань 28 – «Публічне управління та адміністрування» за спеціальністю 281 – «Публічне управління та адміністрування».

Обґрунтування вибору теми дослідження.

Актуальність теми дисертації «Механізми публічного управління землями сільськогосподарського призначення» має особливе значення в умовах повномасштабної війни. Земля залишається одним з найцінніших ресурсів, тож впровадження ефективних механізмів регулювання ринку землі є важливим завданням органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування не лише в період воєнного стану, але й в процесі повоєнного відновлення України. За 2023-2024 роки органами місцевого самоврядування було передано в оренду лише 427 тис. гектарів земель сільськогосподарського призначення комунальної власності, що становить 38% від запланованих показників, що свідчить про суттєве уповільнення ринкових процесів.

Стрімка децентралізація влади та передача значної частини повноважень щодо розпорядження землями до органів місцевого самоврядування створила принципово нову інституційну структуру управління, яка в умовах війни зіткнулася з безпрецедентними викликами відновлення та реінтеграції постраждалих територій. Водночас цифровізація земельних відносин, включаючи запровадження Державного аграрного реєстру, який станом на перший квартал 2025 року містить інформацію про 1,8 млн землевласників та

землекористувачів, електронних земельних торгів та геоінформаційних систем, відкриває нові можливості для підвищення прозорості та ефективності механізмів публічного управління земельними ресурсами в надзвичайних умовах..

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.

Дисертаційне дослідження є складовою частиною теми науково-дослідної роботи «Організаційно-правовий механізм модернізації публічного управління відповідно до стандартів «Good Governance» (№ 0120U105739), що виконувалась кафедрою права, національної безпеки та європейської інтеграції ННІ «Інститут державного управління» ХНУ імені В.Н. Каразіна. Автором у співавторстві підготовлено рр.1.1 остаточного звіту до науково-дослідної роботи.

Характеристика основних положень роботи.

Дисертаційна робота складається з анотацій (українською та англійською мовами), вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Структура дисертації Рибалка К.В. не викликає заперечень. Виклад змісту дисертації логічний та послідовний.

У вступі вдало обґрунтовано вибір теми дослідження, визначено мету, завдання, об'єкт і предмет дослідження, використані для цього методи дослідження, розкрито наукову новизну та практичну значущість отриманих результатів дисертації, визначено особистий внесок здобувача під час виконання дисертаційного дослідження, наведено перелік наукових публікацій здобувача за темою дисертації, подано відомості щодо апробації отриманих результатів та їх впровадження у наукову та практичну діяльність, встановлено зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.

У першому розділі увагу приділено теоретико-методологічним засадам публічного управління землями сільськогосподарського призначення в умовах трансформаційних викликів. Було вирішено одне наукове завдання, яке містить наукову новизну, а саме: здійснено концептуалізацію механізмів публічного управління землями сільськогосподарського призначення в контексті економічних і безпекових викликів.

У другому розділі були наведені результати аналізу функціонування системи публічного управління землями сільськогосподарського призначення в Україні. Було вирішено два наукових завдання, а саме: ідентифіковано ключові проблеми координації діяльності органів публічної влади в управлінні землями сільськогосподарського призначення на різних рівнях; проведено оцінку впливу воєнного стану на трансформацію інструментів публічного управління землями сільськогосподарського призначення та функціонування ринку землі.

У третьому розділі дисертантом були запропоновані підходи щодо модернізації системи публічного управління землями сільськогосподарського призначення в контексті післявоєнного відновлення України. Було вирішено два наукових завдання, зокрема: обґрунтовано концептуальну модель інтегрованої системи моніторингу та оцінки стану земель сільськогосподарського призначення на основі геоінформаційних технологій та дистанційного зондування; визначено стратегічні напрями та механізми реінтеграції тимчасово окупованих та забруднених вибухонебезпечними предметами земель у систему сталого землекористування.

Наукова новизна одержаних результатів полягає у вирішенні актуальної науково-прикладної задачі з наукового обґрунтування комплексних науково-практичних рекомендацій до удосконалення механізмів публічного управління землями сільськогосподарського призначення в умовах трансформаційних воєнних і економічних викликів України.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації.

Аналіз анотацій, тексту дисертації та змісту публікацій Рибалка К.В. дає змогу зробити висновок про наукову обґрунтованість та достовірність результатів, отриманих у результаті проведеного дослідження. Усі наукові положення, висновки та рекомендації належним чином обґрунтовані та підкріплені теоретичними положеннями. Вони відповідають меті та завданням дисертаційної роботи, що забезпечується адекватністю обраних для дослідження методів. Вірогідність наукових результатів та висновків

дисертаційної роботи забезпечується достатнім рівнем апробації та високим рівнем наукових видань, в яких опубліковано результати дисертаційного дослідження.

Апробація дисертації та публікації. Основні наукові положення та результати дисертаційного дослідження висвітлені у доповідях на таких наукових конференціях, конгресах та круглих столах: «Публічне управління XXI століття: нові виклики і трансформації в умовах війни» (м. Харків, 2024 р.); «Публічне управління XXI століття: особливості воєнного і післявоєнного періодів» (м. Харків, 2023 р.), «Публічне управління XXI століття: в умовах гібридних загроз» (м. Харків, 2022 р.), «Публічне управління XXI ст.: погляд у майбутнє» (м. Харків, 2021 р.), «Сучасні підходи до реабілітації та реадaptaції військовослужбовців, ветеранів та членів їх сімей» (м. Харків, 2024 р.), «Публічне управління: український вимір» (м. Харків, 2022 р.).

Результати дисертаційної роботи належним чином висвітлено в низці наукових праць, зокрема, 4 статтях у фахових виданнях України та 6 тезах доповідей на науково-комунікативних заходах.

Оформлення дисертації.

Оформлення дисертації повністю відповідає вимогам, що висуваються до дисертаційних робіт відповідно до наказу Міністерства освіти і науки України від 12.01.2017 р. № 40 «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації».

Практичне значення результатів дисертаційного дослідження.

Результати дослідження прийняті до впровадження Головним управлінням Держгеокадастру у Харківській області під час розробки фахових пропозицій до Програми комплексного відновлення Харківської області на період до 2027 року, Сахновщинською селищною радою Берестинського району Харківської області під час розробки пропозицій до проєкту Програми раціонального використання та охорони земель громади та проєкту Комплексного плану просторового розвитку території громади, Роганською селищною військовою адміністрацією Харківського району Харківської області під час розробки пропозицій до Програми комплексного відновлення громади та детальних планів

окремих територій громади, які розробляються у відповідності до затвердженого Комплексного плану просторового розвитку території Роганської селищної територіальної громади.

Дотримання академічної доброчесності.

Аналіз дисертаційної роботи та публікацій автора не виявив порушень академічної доброчесності, елементів фальсифікації чи фабрикації тексту.

Дискусійні положення та зауваження до змісту дисертації.

1. У Вступі автором відзначено, що одним з джерел його дисертаційної роботи стали звіти та рекомендації авторитетних міжнародних організацій, що є партнерами України в ключових сферах соціально-економічного розвитку, зокрема і в регулюванні земельних відносин. Разом з тим, автор не робить акцентованої згадки про конкретні рекомендації, що викладені у вищезгаданих матеріалах у висновках до 1 та 2 розділів. На нашу думку, автору було б доцільно окремо зупинитися на тих зобов'язаннях щодо вдосконалення публічного управління ринком землі, які взяла на себе Україна на шляху євроінтеграції.

2. В Розділі 1 автором проведено ґрунтовний аналіз релевантного іноземного досвіду державного регулювання ринку землі, в т.ч. і на прикладі постсоціалістичних країн (Польща, Естонія). Проте, автором чітко не визначено, які саме аспекти (процедури, інструменти, механізми) такого досвіду можуть бути використані в сучасній Україні.

3. В Розділі 2 автором здійснено аналіз значного масиву емпіричних даних, що всебічно характеризують досліджувану ним проблематику. Разом з тим, доречно було б використати результати соціологічних досліджень провідних аналітичних центрів України (Центр Разумкова, Київський міжнародний інститут соціології тощо), які відображають ставлення громадян України до процесів на ринку земельних відносин, що особливо актуально в умовах децентралізації та наділення значними повноваженнями органів місцевого самоврядування.

4. В Розділі 3 автору варто було б розкрити роль об'єднань/спільнот представників аграрного бізнесу (Асоціація фермерів та приватних

землевласників України, Український клуб аграрного бізнесу, Всеукраїнська аграрна рада та ін.) як суб'єктів державно-приватного партнерства на ринку земельних відносин, а також навести приклади такої співпраці та визначити її перспективні напрямки.

Загальні висновки.

Дисертаційна робота Рибалка Костянтина Валерійовича «Механізми публічного управління землями сільськогосподарського призначення» є завершеним науковим дослідженням, що має наукову новизну і практичну значущість. Дисертаційна робота за актуальністю, змістом та повнотою викладу її результатів у наукових публікаціях, обсягом та оформленням повністю відповідає вимогам «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» (постанова Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 р. № 44) та наказу Міністерства освіти і науки України від 12.01.2017 р. № 40 «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації».

Виходячи з цього, вважаю, що Рибалко Костянтин Валерійович заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії з галузі знань 28 – «Публічне управління та адміністрування» за спеціальністю 281 – «Публічне управління та адміністрування».

Офіційний рецензент, кандидат
історичних наук, доцент, доцент кафедри
права, національної безпеки та
європейської інтеграції ННІ «Інститут
державного управління» Харківського
національного університету імені
В.Н. Каразіна

АНТОН МЕЛЯКОВ

Онлайн сервіс створення та перевірки кваліфікованого та удосконаленого електронного підпису

ПРОТОКОЛ
створення та перевірки кваліфікованого та удосконаленого електронного підпису

Дата та час: 14:12:01 10.07.2025

Назва файлу з підписом: Рецензія_Меляков_Рибалко.pdf
Розмір файлу з підписом: 212.5 КБ

Перевірені файли:
Назва файлу без підпису: Рецензія_Меляков_Рибалко.pdf
Розмір файлу без підпису: 178.5 КБ

Результат перевірки підпису: Підпис створено та перевірено успішно. Цілісність даних підтверджено

Підписувач: МЕЛЯКОВ АНТОН ВОЛОДИМИРОВИЧ
П.І.Б.: МЕЛЯКОВ АНТОН ВОЛОДИМИРОВИЧ
Країна: Україна
РНОКПП: 2773708271
Організація (установа): ФІЗИЧНА ОСОБА
Час підпису (підтверджено кваліфікованою позначкою часу для підпису від Надавача): 14:12:00 10.07.2025
Сертифікат виданий: КНЕДП АЦСК АТ КБ "ПРИВАТБАНК"
Серійний номер: 5E984D526F82F38F04000000E3EA49012DCSEA05
Алгоритм підпису: ДСТУ 4145
Тип підпису: Удосконалений
Тип контейнера: Підписаний PDF-файл (PAdES)
Формат підпису: З повними даними для перевірки (PAdES-B-LT)
Сертифікат: Кваліфікований

Версія від: 2025.02.05 13:00

Голові разової спеціалізованої вченої
ради Харківського національного
університету імені В. Н. Каразіна
професору Володимиру БУЛЬБІ,
майдан Свободи 4, м. Харків, 61022

Рецензія

офіційного рецензента, доцента кафедри права, національної безпеки та європейської інтеграції Навчально-наукового інституту «Інститут державного управління» Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна
Мелякова Антона Володимировича на дисертацію Рибалка Костянтина Валерійовича «Механізми публічного управління землями сільськогосподарського призначення» на здобуття наукового ступеня доктора філософії з галузі знань 28 – «Публічне управління та адміністрування» за спеціальністю 281 – «Публічне управління та адміністрування».

Обґрунтування вибору теми дослідження.

Актуальність теми дисертації «Механізми публічного управління землями сільськогосподарського призначення» має особливе значення в умовах повномасштабної війни. Земля залишається одним з найцінніших ресурсів, тож впровадження ефективних механізмів регулювання ринку землі є важливим завданням органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування не лише в період воєнного стану, але й в процесі повоєнного відновлення України. За 2023-2024 роки органами місцевого самоврядування було передано в оренду лише 427 тис. гектарів земель сільськогосподарського призначення комунальної власності, що становить 38% від запланованих показників, що свідчить про суттєве уповільнення ринкових процесів.

Стрімка децентралізація влади та передача значної частини повноважень щодо розпорядження землями до органів місцевого самоврядування створила принципово нову інституційну структуру управління, яка в умовах війни зіткнулася з безпрецедентними викликами відновлення та реінтеграції постраждалих територій. Водночас цифровізація земельних відносин, включаючи запровадження Державного аграрного реєстру, який станом на перший квартал 2025 року містить інформацію про 1,8 млн землевласників та

землекористувачів, електронних земельних торгів та геоінформаційних систем, відкриває нові можливості для підвищення прозорості та ефективності механізмів публічного управління земельними ресурсами в надзвичайних умовах..

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.

Дисертаційне дослідження є складовою частиною теми науково-дослідної роботи «Організаційно-правовий механізм модернізації публічного управління відповідно до стандартів «Good Governance» (№ 0120U105739), що виконувалась кафедрою права, національної безпеки та європейської інтеграції ННІ «Інститут державного управління» ХНУ імені В.Н. Каразіна. Автором у співавторстві підготовлено рр.1.1 остаточного звіту до науково-дослідної роботи.

Характеристика основних положень роботи.

Дисертаційна робота складається з анотацій (українською та англійською мовами), вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Структура дисертації Рибалка К.В. не викликає заперечень. Виклад змісту дисертації логічний та послідовний.

У вступі вдало обґрунтовано вибір теми дослідження, визначено мету, завдання, об'єкт і предмет дослідження, використані для цього методи дослідження, розкрито наукову новизну та практичну значущість отриманих результатів дисертації, визначено особистий внесок здобувача під час виконання дисертаційного дослідження, наведено перелік наукових публікацій здобувача за темою дисертації, подано відомості щодо апробації отриманих результатів та їх впровадження у наукову та практичну діяльність, встановлено зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.

У першому розділі увагу приділено теоретико-методологічним засадам публічного управління землями сільськогосподарського призначення в умовах трансформаційних викликів. Було вирішено одне наукове завдання, яке містить наукову новизну, а саме: здійснено концептуалізацію механізмів публічного управління землями сільськогосподарського призначення в контексті економічних і безпекових викликів.

У другому розділі були наведені результати аналізу функціонування системи публічного управління землями сільськогосподарського призначення в Україні. Було вирішено два наукових завдання, а саме: ідентифіковано ключові проблеми координації діяльності органів публічної влади в управлінні землями сільськогосподарського призначення на різних рівнях; проведено оцінку впливу воєнного стану на трансформацію інструментів публічного управління землями сільськогосподарського призначення та функціонування ринку землі.

У третьому розділі дисертантом були запропоновані підходи щодо модернізації системи публічного управління землями сільськогосподарського призначення в контексті післявоєнного відновлення України. Було вирішено два наукових завдання, зокрема: обґрунтовано концептуальну модель інтегрованої системи моніторингу та оцінки стану земель сільськогосподарського призначення на основі геоінформаційних технологій та дистанційного зондування; визначено стратегічні напрями та механізми реінтеграції тимчасово окупованих та забруднених вибухонебезпечними предметами земель у систему сталого землекористування.

Наукова новизна одержаних результатів полягає у вирішенні актуальної науково-прикладної задачі з наукового обґрунтування комплексних науково-практичних рекомендацій до удосконалення механізмів публічного управління землями сільськогосподарського призначення в умовах трансформаційних воєнних і економічних викликів України.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації.

Аналіз анотацій, тексту дисертації та змісту публікацій Рибалка К.В. дає змогу зробити висновок про наукову обґрунтованість та достовірність результатів, отриманих у результаті проведеного дослідження. Усі наукові положення, висновки та рекомендації належним чином обґрунтовані та підкріплені теоретичними положеннями. Вони відповідають меті та завданням дисертаційної роботи, що забезпечується адекватністю обраних для дослідження методів. Вірогідність наукових результатів та висновків

дисертаційної роботи забезпечується достатнім рівнем апробації та високим рівнем наукових видань, в яких опубліковано результати дисертаційного дослідження.

Апробація дисертації та публікації. Основні наукові положення та результати дисертаційного дослідження висвітлені у доповідях на таких наукових конференціях, конгресах та круглих столах: «Публічне управління XXI століття: нові виклики і трансформації в умовах війни» (м. Харків, 2024 р.); «Публічне управління XXI століття: особливості воєнного і післявоєнного періодів» (м. Харків, 2023 р.), «Публічне управління XXI століття: в умовах гібридних загроз» (м. Харків, 2022 р.), «Публічне управління XXI ст.: погляд у майбутнє» (м. Харків, 2021 р.), «Сучасні підходи до реабілітації та реадaptaції військовослужбовців, ветеранів та членів їх сімей» (м. Харків, 2024 р.), «Публічне управління: український вимір» (м. Харків, 2022 р.).

Результати дисертаційної роботи належним чином висвітлено в низці наукових праць, зокрема, 4 статтях у фахових виданнях України та 6 тезах доповідей на науково-комунікативних заходах.

Оформлення дисертації.

Оформлення дисертації повністю відповідає вимогам, що висуваються до дисертаційних робіт відповідно до наказу Міністерства освіти і науки України від 12.01.2017 р. № 40 «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації».

Практичне значення результатів дисертаційного дослідження.

Результати дослідження прийняті до впровадження Головним управлінням Держгеокадастру у Харківській області під час розробки фахових пропозицій до Програми комплексного відновлення Харківської області на період до 2027 року, Сахновщинською селищною радою Берестинського району Харківської області під час розробки пропозицій до проєкту Програми раціонального використання та охорони земель громади та проєкту Комплексного плану просторового розвитку території громади, Роганською селищною військовою адміністрацією Харківського району Харківської області під час розробки пропозицій до Програми комплексного відновлення громади та детальних планів

окремих територій громади, які розробляються у відповідності до затвердженого Комплексного плану просторового розвитку території Роганської селищної територіальної громади.

Дотримання академічної доброчесності.

Аналіз дисертаційної роботи та публікацій автора не виявив порушень академічної доброчесності, елементів фальсифікації чи фабрикації тексту.

Дискусійні положення та зауваження до змісту дисертації.

1. У Вступі автором відзначено, що одним з джерел його дисертаційної роботи стали звіти та рекомендації авторитетних міжнародних організацій, що є партнерами України в ключових сферах соціально-економічного розвитку, зокрема і в регулюванні земельних відносин. Разом з тим, автор не робить акцентованої згадки про конкретні рекомендації, що викладені у вищезгаданих матеріалах у висновках до 1 та 2 розділів. На нашу думку, автору було б доцільно окремо зупинитися на тих зобов'язаннях щодо вдосконалення публічного управління ринком землі, які взяла на себе Україна на шляху євроінтеграції.

2. В Розділі 1 автором проведено ґрунтовний аналіз релевантного іноземного досвіду державного регулювання ринку землі, в т.ч. і на прикладі постсоціалістичних країн (Польща, Естонія). Проте, автором чітко не визначено, які саме аспекти (процедури, інструменти, механізми) такого досвіду можуть бути використані в сучасній Україні.

3. В Розділі 2 автором здійснено аналіз значного масиву емпіричних даних, що всебічно характеризують досліджувану ним проблематику. Разом з тим, доречно було б використати результати соціологічних досліджень провідних аналітичних центрів України (Центр Разумкова, Київський міжнародний інститут соціології тощо), які відображають ставлення громадян України до процесів на ринку земельних відносин, що особливо актуально в умовах децентралізації та наділення значними повноваженнями органів місцевого самоврядування.

4. В Розділі 3 автору варто було б розкрити роль об'єднань/спільнот представників аграрного бізнесу (Асоціація фермерів та приватних

землевласників України, Український клуб аграрного бізнесу, Всеукраїнська аграрна рада та ін.) як суб'єктів державно-приватного партнерства на ринку земельних відносин, а також навести приклади такої співпраці та визначити її перспективні напрямки.

Загальні висновки.

Дисертаційна робота Рибалка Костянтина Валерійовича «Механізми публічного управління землями сільськогосподарського призначення» є завершеним науковим дослідженням, що має наукову новизну і практичну значущість. Дисертаційна робота за актуальністю, змістом та повнотою викладу її результатів у наукових публікаціях, обсягом та оформленням повністю відповідає вимогам «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» (постанова Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 р. № 44) та наказу Міністерства освіти і науки України від 12.01.2017 р. № 40 «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації».

Виходячи з цього, вважаю, що Рибалко Костянтин Валерійович заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії з галузі знань 28 – «Публічне управління та адміністрування» за спеціальністю 281 – «Публічне управління та адміністрування».

Офіційний рецензент, кандидат
історичних наук, доцент, доцент кафедри
права, національної безпеки та
європейської інтеграції ННІ «Інститут
державного управління» Харківського
національного університету імені
В.Н. Каразіна

АНТОН МЕЛЯКОВ

Онлайн сервіс створення та перевірки кваліфікованого та удосконаленого електронного підпису

ПРОТОКОЛ
створення та перевірки кваліфікованого та удосконаленого електронного підпису

Дата та час: 14:12:01 10.07.2025

Назва файлу з підписом: Рецензія_Меляков_Рибалко.pdf
Розмір файлу з підписом: 212.5 КБ

Перевірені файли:
Назва файлу без підпису: Рецензія_Меляков_Рибалко.pdf
Розмір файлу без підпису: 178.5 КБ

Результат перевірки підпису: Підпис створено та перевірено успішно. Цілісність даних підтверджено

Підписувач: МЕЛЯКОВ АНТОН ВОЛОДИМИРОВИЧ
П.І.Б.: МЕЛЯКОВ АНТОН ВОЛОДИМИРОВИЧ
Країна: Україна
РНОКПП: 2773708271
Організація (установа): ФІЗИЧНА ОСОБА
Час підпису (підтверджено кваліфікованою позначкою часу для підпису від Надавача): 14:12:00 10.07.2025
Сертифікат виданий: КНЕДП АЦСК АТ КБ "ПРИВАТБАНК"
Серійний номер: 5E984D526F82F38F04000000E3EA49012DCSEA05
Алгоритм підпису: ДСТУ 4145
Тип підпису: Удосконалений
Тип контейнера: Підписаний PDF-файл (PAdES)
Формат підпису: З повними даними для перевірки (PAdES-B-LT)
Сертифікат: Кваліфікований

Версія від: 2025.02.05 13:00

Голові разової спеціалізованої вченої
ради Харківського національного
університету імені В. Н. Каразіна
професору Володимирі БУЛЬБІ,
майдан Свободи 4, м. Харків, 61022

Рецензія

офіційного рецензента, доцента кафедри права, національної безпеки та європейської інтеграції Навчально-наукового інституту «Інститут державного управління» Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна Мирної Надії Володимирівни на дисертацію Рибалка Костянтина Валерійовича «Механізми публічного управління землями сільськогосподарського призначення» на здобуття наукового ступеня доктора філософії з галузі знань 28 – «Публічне управління та адміністрування» за спеціальністю 281 – «Публічне управління та адміністрування».

Обґрунтування вибору теми дослідження.

Актуальність теми дисертації «Механізми публічного управління землями сільськогосподарського призначення» зумовлена серйозними викликами у сфері публічного управління земельними ресурсами України в умовах воєнного стану. Значна частина сільськогосподарських земель тимчасово недоступна через окупацію або мінування, що загрожує продовольчій безпеці та ускладнює процеси відновлення аграрного сектору.

У таких умовах особливої ваги набуває пошук адаптивних управлінських рішень, здатних забезпечити ефективне використання, відновлення та реінтеграцію земель. Відповідно, відсутність інтегрованого підходу і навіть стратегічного бачення до планування використання земельних ресурсів як в умовах війни, так і після її завершення, недосконалість методичного інструментарію оцінки ризиків та обмежена координація між військовими, цивільними та міжнародними структурами унеможливають ефективне вирішення проблем відновлення земельного фонду. Особливої актуальності набуває розробка таких механізмів публічного управління, які б забезпечували раціональне використання наявних земель сільськогосподарського призначення та поетапне повернення до обігу деокупованих і розмінованих територій.

Обмежена наукова увага до питань адаптації функціональних механізмів

управління в умовах невизначеності та високих ризиків зумовлює як практичну, так і теоретичну значущість обраної теми дослідження.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.

Дисертаційна робота виконувалася в межах науково-дослідної теми «Організаційно-правовий механізм модернізації публічного управління відповідно до стандартів “Good Governance”» (державний реєстраційний номер 0120U105739), яка реалізовувалася на кафедрі права, національної безпеки та європейської інтеграції Навчально-наукового інституту «Інститут державного управління» Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Здобувач взяв безпосередню участь у реалізації зазначеної теми, зокрема у підготовці підрозділу 1.1 остаточного звіту за результатами науково-дослідної роботи.

Характеристика основних положень роботи.

Дисертаційна робота Рибалка Костянтина Валерійовича є самостійним, завершеним науковим дослідженням, яке відповідає вимогам до кваліфікаційних робіт на здобуття ступеня доктора філософії. Структура роботи складається з анотації, вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел і додатків. Робота демонструє логічну завершеність і методологічну послідовність, що забезпечує чіткий зв'язок між метою дослідження, його завданнями та отриманими результатами.

У вступі обґрунтовано наукову і практичну актуальність дослідження, визначено мету, об'єкт, предмет і гіпотезу, розкрито новизну, сформульовано наукові завдання та окреслено зв'язок із науково-дослідними програмами. Представлено також інформацію про апробацію результатів та публікаційну активність здобувача.

Перший розділ присвячено обґрунтуванню теоретико-методологічних засад публічного управління землями сільськогосподарського призначення в умовах сучасних викликів. Автор проаналізував еволюцію підходів до управління земельними ресурсами, окреслив трансформацію управлінських моделей у контексті децентралізації, цифровізації та безпекових загроз. Крім того, було здійснено критичний аналіз міжнародного досвіду, що дало змогу визначити релевантні для України інструменти та принципи управління в кризових умовах. Розділ закладає методологічне підґрунтя для подальшого дослідження.

Другий розділ має аналітичну спрямованість і зосереджений на оцінці функціонування чинної системи управління сільськогосподарськими землями в Україні. Увагу зосереджено на інституційній архітектурі управління, правовому регулюванні, стані міжвідомчої координації, а також трансформаціях, спричинених воєнним станом. Особливу цінність становить

емпіричний аналіз спроможності територіальних громад виконувати земельні функції в умовах обмежених ресурсів. Розділ містить чітко сформульовані висновки щодо структурних недоліків управління та визначає проблемні зони, які потребують стратегічного втручання.

Третій розділ містить авторське бачення модернізації публічного управління землями сільськогосподарського призначення в післявоєнний період. У ньому представлено концептуальну модель адаптивної стратегії, яка передбачає просторову диференціацію територій залежно від рівня безпекових ризиків і ступеня пошкодження земель. Значну увагу приділено розробці інтегрованої системи моніторингу з використанням геоінформаційних технологій та дистанційного зондування. Крім того, автором запропоновано стратегічні підходи до реінтеграції тимчасово окупованих, пошкоджених та забруднених територій у систему сталого землекористування. Запропоновані рішення мають практичне спрямування та можуть бути використані органами публічної влади у процесі відновлення аграрного потенціалу держави.

Таким чином, усі етапи дослідження логічно пов'язані між собою, а поставлена мета досягнута через системне вирішення взаємопов'язаних теоретичних, аналітичних та прикладних завдань у межах кожного розділу.

Наукова новизна одержаних результатів полягає у вирішенні актуального науково-прикладного завдання — розробці концептуальних і практичних засад удосконалення механізмів публічного управління землями сільськогосподарського призначення в умовах воєнного стану та післявоєнного відновлення.

Уперше запропоновано адаптивну стратегію публічного управління, що базується на функціонально-просторовій диференціації територій за безпековими та відновлювальними критеріями, з виділенням чотирьох режимів використання земель.

Істотним теоретичним внеском є також розробка інтегрованої системи моніторингу стану земель із використанням геоінформаційних технологій і дистанційного зондування, адаптованої до змін безпекової ситуації. Водночас удосконалено підхід до моделювання взаємодії функціональних механізмів управління, що дозволяє виявляти критичні точки синергії та конфлікту між ними, а також запропоновано типологію інструментів за рівнем адаптивності до кризових умов.

Подальшого розвитку набули теоретико-методологічні засади формування інституційної архітектури публічного управління землями у контексті децентралізації та безпекових трансформацій, з урахуванням часових, структурно-функціональних, економічних та безпекових вимірів.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації.

Аналіз тексту дисертації, її структури, логіки викладу матеріалу та відповідних наукових публікацій Рибалка Костянтина Валерійовича дає змогу зробити висновок про наукову обґрунтованість та достовірність результатів, отриманих у результаті проведеного дослідження. Наукові положення та висновки логічно впливають із мети та завдань роботи, базуються на глибокому теоретичному аналізі й підкріплені статистичними матеріалами, правовими джерелами та результатами емпіричних спостережень.

Застосований здобувачем міждисциплінарний підхід, що поєднує системний, структурно-функціональний, порівняльний, інституційний аналіз та елементи просторового моделювання, є цілком адекватним предмету дослідження. Це дозволило розкрити комплексну природу механізмів публічного управління землями сільськогосподарського призначення в умовах трансформаційних викликів та сформулювати обґрунтовані пропозиції щодо їх удосконалення.

Результати дисертаційного дослідження пройшли належну апробацію на провідних наукових форумах, що підтверджує їхню верифікованість та відповідність академічним вимогам. Основні положення роботи були представлені у доповідях здобувача на XXIV, XXIII, XXII та XXI Міжнародних наукових конгресах *«Публічне управління XXI століття»*, які відбувалися у 2021–2024 роках у місті Харкові та були присвячені новим викликам, трансформаціям в умовах війни, особливостям публічного управління у воєнний і післявоєнний періоди, а також гібридним загрозам. Окрему увагу варто звернути на участь у Міжнародній конференції *«Сучасні підходи до реабілітації та реадaptaції військовослужбовців, ветеранів та членів їх сімей»* (Харків, 2024) та науково-практичній конференції *«Публічне управління: український вимір»* (Харків, 2022), де розглядалися питання відновлення і стабілізації публічного управління в умовах соціально-політичної нестабільності.

Такий рівень наукової комунікації свідчить про зацікавленість професійної спільноти у досліджуваній проблематиці та підтверджує практичну значущість запропонованих автором підходів. Крім того, результати дослідження висвітлено у чотирьох статтях, опублікованих у фахових виданнях України, а також у шести тезах доповідей, що забезпечує достатній рівень публічності та наукової апробації отриманих результатів.

Оформлення дисертації.

Структура і оформлення дисертації повністю відповідають чинним

вимогам, затвердженим наказом МОН України від 12.01.2017 № 40.

Практичне значення результатів дисертаційного дослідження.

Практичне значення дисертаційної роботи Рибалка Костянтина Валерійовича полягає у формуванні науково обґрунтованих рекомендацій щодо вдосконалення механізмів публічного управління землями сільськогосподарського призначення в умовах воєнного стану, невизначеності перемир'я та постконфліктного відновлення. Запропоновані автором підходи можуть бути використані органами державної влади та місцевого самоврядування для підвищення ефективності управлінських рішень у сфері земельних відносин. Зокрема, розроблена адаптивна стратегія публічного управління, концептуальна модель інтегрованої системи моніторингу земель із використанням геоінформаційних технологій та дистанційного зондування, а також визначені напрями реінтеграції деокупованих і забруднених земель можуть бути імплементовані у діяльність Міністерства аграрної політики та продовольства України, Державної служби України з питань геодезії, картографії та кадастру, Міністерства розвитку громад та територій України, а також органів місцевого самоврядування.

Окремі положення та висновки дисертації вже знайшли практичне застосування. Результати дослідження були враховані Головним управлінням Держгеокадастру у Харківській області при розробці фахових пропозицій до Програми комплексного відновлення Харківської області на період до 2027 року, а також у межах реалізації повноважень служби з моніторингу та охорони земель (довідка № 32-20-1-1242/0/19-25 від 12.03.2025). Вони також використані Сахновщинською селищною радою Берестовського району Харківської області під час підготовки проєкту Програми раціонального використання та охорони земель громади й Комплексного плану просторового розвитку території громади (довідка № 1317/02.10-11 від 11.03.2025). Крім того, Роганська селищна військова адміністрація Харківського району Харківської області застосувала результати дисертації при формуванні пропозицій до Програми комплексного відновлення громади та під час розробки детальних планів окремих територій відповідно до затвердженого Комплексного плану просторового розвитку (довідка № 01-11-238 від 11.03.2025).

Дотримання академічної доброчесності.

Аналіз дисертаційної роботи та публікацій автора не виявив порушень академічної доброчесності, елементів фальсифікації чи фабрикації тексту.

Дискусійні положення та зауваження до змісту дисертації.

1. У роботі Рибалка К.В. обґрунтовано підкреслюється важливість реінтеграції земель сільськогосподарського призначення, що постраждали

внаслідок воєнних дій, як одного з ключових напрямів державної політики у сфері відновлення. Водночас, поняття «реінтеграція земель» у дисертації не завжди чітко розмежовується із ширшим терміном «реінтеграція територій», який також періодично використовується автором. У результаті цього виникає певна невизначеність щодо меж застосування терміну та обсягу заходів, що підпадають під ці процеси. Доцільним видається подальше концептуальне уточнення співвідношення цих понять — з урахуванням як аграрного, так і соціально-інфраструктурного виміру відновлення деокупованих територій — що дозволить зміцнити термінологічну чіткість дослідження і посилити його міждисциплінарну узгодженість.

2. У дисертації обґрунтовано актуальність формування адаптивної земельної політики України в умовах воєнного стану та подальшого відновлення. Автор слушно звертається до прикладів країн, які мали досвід масштабних збройних конфліктів, зокрема Хорватії та Боснії і Герцеговини. Водночас, міжнародний досвід у роботі подано фрагментарно, без спроби здійснити аналітичне узагальнення управлінських моделей чи порівняльного аналізу. Дисертація могла б виграти від глибшого аналізу підходів, реалізованих у ширшому колі країн, зокрема й у Грузії, що дозволило б підвищити аналітичну глибину, адаптивність і практичну цінність сформульованих рекомендацій.

3. У дисертації слушно наголошується на ролі громад у процесах відновлення земельного фонду, однак недостатньо окреслено, яким чином реалізується координація дій між органами місцевого самоврядування та військовими адміністраціями, що наділені додатковими управлінськими повноваженнями в умовах воєнного стану. Уточнення цього аспекту — зокрема, процедур погодження рішень, обміну інформацією, узгодження планів відновлення — дозволило б краще відобразити реальну архітектуру управлінських процесів у прифронтових або деокупованих громадах.

Загальні висновки.

Дисертаційна робота Рибалка Костянтина Валерійовича «Механізми публічного управління землями сільськогосподарського призначення» є завершеним науковим дослідженням, що має наукову новизну і практичну значущість. Дисертаційна робота за актуальністю, змістом та повнотою викладу її результатів у наукових публікаціях, обсягом та оформленням повністю відповідає вимогам «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» (постанова Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 р. № 44) та наказу Міністерства освіти і науки України від 12.01.2017 р. № 40 «Про затвердження

Вимог до оформлення дисертації».

Виходячи з цього, вважаю, що Рибалко Костянтин Валерійович заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії з галузі знань 28 – «Публічне управління та адміністрування» за спеціальністю 281 – «Публічне управління та адміністрування».

**Офіційний рецензент, кандидат наук з
державного управління, доцент, доцент
кафедри права, національної безпеки
та європейської інтеграції ННІ
«Інститут державного управління»
Харківського національного
університету імені В.Н. Каразіна**

Надія МИРНА

ПРОТОКОЛ
створення та перевірки кваліфікованого та удосконаленого електронного підпису

Дата та час: 17:15:23 10.07.2025

Назва файлу з підписом: Рецензія_Мирна_Рибалко.docx.p7s
Розмір файлу з підписом: 52.3 КБ

Перевірені файли:
Назва файлу без підпису: Рецензія_Мирна_Рибалко.docx
Розмір файлу без підпису: 33.6 КБ

Результат перевірки підпису: Підпис створено та перевірено успішно. Цілісність даних підтверджено

Підписувач: Мирна Надія Володимирівна
П.І.Б.: Мирна Надія Володимирівна
Країна: Україна
РНОКПП: 2745105708
Час підпису (підтверджено кваліфікованою позначкою часу для підпису від Надавача): 17:15:20 10.07.2025
Сертифікат виданий: "Дія". Кваліфікований надавач електронних довірчих послуг
Серійний номер: 382367105294AF9704000000EAF41700057C2D04
Тип носія особистого ключа: ЗНКІ криптомодуль ІІТ Гряда-301
Алгоритм підпису: ДСТУ 4145
Тип підпису: Кваліфікований
Тип контейнера: Підпис та дані в одному файлі (CAAdES enveloped)
Формат підпису: З повними даними ЦСК для перевірки (CAAdES-X Long)
Сертифікат: Кваліфікований

Версія від: 2025.02.05 13:00